Број 33 У Новом Саду у понедељак 13. 26.) фебруара 1912. Година XLVII.

„Застава“ излази сваки дан двапута а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пот. а за три месеца 8 круна.

Поједини вечерњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

(Вечерњи лист.)

За огласе плаћа се 12 пот. од сваке врсте сваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Чавића. Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини вечерњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Политички положај.

Будимпешта, 12. (25.) фебр.

Кошутовци су у одсудноме часу напустили своје савезнике. Изневерили су оне парламентарне борце, који стоје на истоветној државноправној основи, као и они, и којима су се заветрили, да ће се до крајности за једнички борити.

Зна се, да у међународним одношајима таковог вероломства не може бити, јер би такова држава за какав тренутни успех жртвовала оно, што јој је највећа јамчевина за опстанак, а то је *поверење* других држава, да ће у одсудноме часу, као савезник, одржати реч и извршити примљене обвезе. Са државом, која не држи верност савезничку, неће нико ступати у савез, јер таки савез може сваком народу да ископа гроб.

То исто начело важи и за парламентарни живот, јер и странчки савези морају бити поуздани. Странка, која у одсудноме часу напушта свога савезника и за свој рачун склапа мир и споразум са владом или којом другом странком, и тиме „изолира“ свога савезника, чини политичко вероломство, и та је странка свршила.

Сасвим је неразумљиво, како је Кошутова странка то могла учинити. Како није мислила на *будућност* своју? Јер је њезино вероломство запечатило судбину њезину. Кошут, стар и болешљу сасвим скрхан, а при томе и по природи својој неспособан за одлучнију борбу, подлегао је утицају грофа Апоњија, који нема другога циља, него све удешава, како би осигурао своју способност за владу. А са грофом Апоњијем добили су превагу у Кошутовој странци они људи, који су од увек присташе 67-ашке основе, јер су прави независњаци још 1909. године, видећи неодлучност Кошутову, под вођством Јулија Јуста пошли путем чисте политике независности и демократије. Ово вероломство Кошутове странке врло је добро окарактерисао у своме говору посланик Ђерфи рекавши: „Данас је Кошутова странка напустила нас, а сутра ће напустити вас куеновце“.

Ми смо још пре годину и више дана у једноме чланку изнели наше гледиште о будућој политичкој констелацији и рекли смо, да ће се око великога начела опћег изборног права кристализовати будући политички положај. И тако се је и збило, јер су се сви конзервативни елементи, у које спада и огромна већина Кошутове странке, нашли у једноме колу да осујете заједничком снагом остварење опћег једнаког и тајног бирачког права. То је данас борба око очувања превласти тако званих „историјских сталежа“.

Борца за опће бирачко право у данашњем угарском сабору им де свега око 60. *Али ти борци представљају жељу и вољу силних милијона и то им даје право, да и употребом изванредних парламентарних средстава присиле владу и већину саборску на респектовање права велике већине држављана.*

Ова борба има сјајна у великој већини народа, јер поред данашњег изборног права не може се тако састављена саборска већина позивати на то, да је она представник воље и жеље већине држављана. Не би то мисло бити ни у случају, да је та већина произашла из воље данашњих бирача, а још мање се може та већина позивати на опћу вољу, када се зна, каквим је све смицалицама и изигравањем закона рађено, да се дође до те већине. Сила и новац учинили су своје. Где би била та већина, када би у истину макар и поред данашњег врло ограниченога броја бирача било слободна избора?

И у тој тачци лежи кључ будућега расплета. Беч врло добро зна, колико вреди ова већина. Та он ју је својим начином створио. Његова сила и његов новац учинио је своје. И зато Беч, иако и има због војне реформе моментаног разлога, да подржава ту већину, неће моћи дуго остати на томе путу. Модерна држава не може ставити себи у задатак одржање превласти неких „историјских сталежа“, *јер се основи будућега развитка могу положити само на велике масе народа.* А Беч то врло добро зна, јер он већ 800 година води политику, те је научио, *да се начело владавине мора прилагодити и приликама и духу времена.* А да Беч то зна, видело се и 1905. године, када је кроз натуштено небо тадашње политичке ситуације севнула муња, која је осветлила стазе и богазе будућег политичког развитка.

То је било онда, када је Беч сам захтевао од „историјских сталежа“ стварање опћег једнаког и тајног бирачког права, чиме је јасно доказао, *да он види тежиште своје државне и династичке политике у остварењу демократског начела*, дакле, тражи наслона не на „историјске сталеже“ него на најшире масе васколикога народа у држави. У Аустрији би био данас већ *анахронизам* говорити о „историјским сталежима“, а једна династија не може бар за дуже време *на темељу два са свим супротна политичка и социјална начела удешавати своју владавину.*

Ко добро посматра развој догађаја, мора бити с тим на чисто.

Политика Јустове странке не зида се на песку. Њезин је темељ чврст, и само је питање врло краткога времена, када ће и зграда бити готова, јер је она плод модерногa духа времена, а бливу јој стоје и чиниоци, који могу од одсудногa утецаја бити за развој догађаја у државној политици.

Зато и држимо, да неверство Кошутове странке није у стању заустaвити продирање оне политике, која иде за оживотворењем демократских начела. Ово неверство осветиће се самој Кошутовој странци, која је тим својим чином изгубила разлог за свој опстанак. Зато се је побринуо и гроф Куен, када је у своме говору на онако лукав начин и пред целим светом ударао образину, рекавши, да ће она за тај свој чин бити „*награђена поверењем народа*“ т. ј. посланичким мандатима. Куен је имао задаћу, да у мађарском народу уништи култ Кошутов, а то је у пуној мери и постигао, јер после онога, што су Кошут и његова странка учинили, *Фрања Кошут не може више бити представник политичке независности у Угарској.*

Ту политику заступаће од сад само Јуст и његова странка, која се бори за чисту демократију, а ту лежи и наш животни интерес.

Талијанско-турски рат.

Прекјуче је у талијанском сабору један посланик питао владу, да ли намерава напасти Турску са Јегејског Мора и тиме је приморати на склапање мира. — Талијански министар-председник није одговорио одређено, као што се могло и знати. Рекао је само толико, да се Италија није ником обвезала, да неће напасти Турску и са Јегејског Мора. Убрзо после тога завапише из Цариграда, како је Италија напала Турску са Средоземног Мора, талијански убојни бродови уништили су два турска убојна брода крај сиријске обале, у бејрутској луци. У суботу изјутра допловиле су две талијанске оклопњаче пред бејрутску луку. Заповедник им позвао је турског валију, да му изда турску торпедњачу и топовњачу, које се налазиле у луци. Како је валија отезао са одговором, талијанске оклопњаче отпочну бој и за тили час униште оба турска брода, а бомбардовале су и један део вароши. Том приликом погинуло је неколико људи (по једнима 60, а по другима 15) а више њих је рањено. Талијани поричу, да су бомбардовали Бејрут, а турске су бродове уништили зато, што су ови заштићавали бродове, на којима је кријумчарено оружје у Бенгази и хтели да спрече искрцавање талијанских чета. Турска влада је протестовала код великих сила против бомбардовања Бејрута и хоће сада да изагна све Талијане из Турске. Разуме се, да тај протест неће задржати Италију од даљих нападаја.

У Цариграду страхују, да се Италија неће задржати само при нападању сиријских обала. Стрепе, да ће се њени убојни бродови појавити и пред Дарданелима. Аустроугарски посланик у Цариграду Палавичини уверава турску влада, да Италија за сада неће нападати Дарданеле.

У Рим су стигли извештаји из Триполиса, да је главни део турске војске напустио своје положаје на источној страни Триполиса и прешао на западну страну, дуж обала. Ако талијанска војска почне наступати према западу, Турцима остаје једини пут за повлачење према Зуари. Питање је, да ли ће Француска трпети, да се Турци и Арапи приближе граници Туниса. — Талијани су утврдили, да се турска и арапска нека одељења налазе око Суани Бен Адена до Гедеара на разним положајима, али су толико распачана и неорганизована, да не могу предузимати никакав нападај. — Талијани се спремају, да отпочну наступање у три правца.

У Паризу настојавају, да задобију велике силе, да ове наговоре Турску на склапање мира, јер се боје за мир у Европи.

Аустроугарски престолонаследник у Петрограду.

У дипломатским круговима се говори, како се између Аустро-Угарске и Русије воде преговори, да наследник аустроугарског престола, Фрања Фердинанд, овог пролећа иде у Петроград у посету руском цару. И ова посета треба да допринесе зближењу између Русије и Аустро-Угарске, а зна се, на што бечке дипломате хоће да употребе и у коју сврху да искористе то зближење. Само изгледа, да се они у Петрограду поучили догађајима пред анексију Босне и Херцеговине, те ће ваљада од сада бити обазривији.

Забрањен збор у Бовићу

Добили смо брзојав, да је власт поново забранила збор, сазван у Бовићу да протестује против синодалног статута. Забранила га је зато, што су петорица од сазивача одустали од сазива, под пресијом попа Стрике и опћ. бележника Јовића.

Забрана овог збора је успех „Србобранова“ обећања, да ће самосталске црквене опћине протестовати против синодског статута у пролећним скупштинама. Самосталцима се нашао на помоћи поп Стрика и опћ. бележник Јовић. Томе не треба коментара.

Ко добива државну припомоћ?

Кад је овдашњи подрепашки лист донео вест, да је деспотсентивански парох Милош Григоријевић добио 150 круна државне припомоћи, ми смо у „Застави“ забележили то, и напоменули, да Милош Григоријевић као деспотсентивански парох има плату од 1600 круна, бесплатан стан (из кога је вештo изгурао учитеља Ристића) и сесију од 46 јутара земље, која носи бар 3500—4000 круна. Пошто се не може рећи, да је Григоријевић лоше наплаћен, то је јасно, да је он државну припомоћ добио не са гледишта сиромаштва, него као награду за политичке услуге, јер је он гласао за куеновца Геду Дунђерског, а бајском великом жупану носио диплому почасног грађанства. Попу Милошу Григоријевићу није право, што смо ми указали на ту жалосну појаву, па се правда у подрепашком листу. Вели, да смо ми још јесенас донели вест, да је он добио државну припомоћ, а та је вест била лажна. Ми ону вест нисмо исписали из претају, него смо је, ако се не варамо, донели по извештају, који је изашао у „Српском Митрополијском Гласнику“. Ако тај извештај није био тачан, није наша кривица. Што изасланици епархијске власти добивају дневнице и путни трошак, то им припада. Поп Милош Григоријевић вели, да то није тако велика припомоћ, па да га због тога већ по други пут износимо на јавност. Баш у томе грму и лежи зец! Државна је припомоћ одређена за слабо наплаћено свештенство, а Милош Григоријевић мора признати, да он није слабо наплаћен. Како је онда могао и смео да тражи државну припомоћ? Он је тиме закинуо којег сиромашнијег свештеника, који је упућен на ту припомоћ. Слабије наплаћеним свештеницима даје се припомоћ од 120 круна, а деспотсентиванском пароху са приходом од 4 до 5 хиљада круна даје се 150 круна. Срамота је то за српску цркву, кад добро наплаћени свештеници просе од државе милостињу. Несумњиво је, да је добивају за политичке услуге. Крајње је време, да наше автономне власти упозоре министра просвете на ове жалосне појаве. Потребно је, да се изашта од државе целокупна одређена свота за припомоћ свештенству, те да је наша врховна автономна власт раздели међу доиста слабо наплаћене свештенике, а не да се њоме награђују политичке услуге и српско свештенство понижава. Саборски одбор има реч.

Прелаз у православну веру.

Јављају нам из Марадика, да је ових дана прешла из римокатоличке у православну веру Ката Опселка рођ. Павлик. Чин прелаза обавио је тамошњи парох, Јован Чичулић.

Румунски наставни језик за веронауку.

Румуни су водили борбу око наставног језика за веронауку, јер је тражено, да и то буде на мађарском језику. Сада је постигнут споразум тако, да се измене на тавни план и да се предаје само литургика а остало да се изостави и онда се веронаука може предавати на румунском језику. А шта ради наш епископат у тој ствари?

Шајкашка — натарошки рај.

Откако су шајкашке општине добиле ритске земље, од тога доба наступео је прави рај по натароше у Шајкашкој. У свима општинама подигнуте су им плате, да им могу позавидети и куријални судци. Осим тога, скоро свака је општина изглаcала своме натарошу по 20—30 ланаца земље, а господњиначко представништво одредило је натарошу Вукову, заштитнику новосадских подрепаша чак и за коње му 500 круна. Као мисле, кад се већ деле награде, зашто се не би наградили и натарошеви коњи, кад они врше још тежу службу него по неки — натарош. Није хтео иза других општина да изостане ни Лок. И лочко је опћинско веће изгласало своме натарошу 15 ланаца ритске земље, а дотле док натарош не добије ту земљу на уживање, „понуђено“му је годишње 1200 круна! Докле ће се Шајкаши дати заводити од разних трутова?

Избори у Србији.

Избори за српску народну скупштину обавиће се 1. (14.) априла о. г. Овога пута ће се бирати 166 посланика, дакле 6 више но до сада. Према изборном закону тај број одређује тако звани „*Државни Одбор*“, којег народна скупштина пре распуста свога номинира за сваки нови избор посланика. По тој одредби дакле бираће 17 округа 137 посланика. — Београдски, ваљевски, крушевачки и тимочки бирају по 8 посланика; крагујевачки, моравски и нишки по 9 посланика; смедеревски, ужички и чачански округ по 7 посланика; пиротски и топлички по 5 посланика; руднички 4; крајински 6: подрински округ 11; врањски 12, а пожаревачки са 65.825 пореских глава бираче 14 посланика. — Укупан број пореских глава у тих 17 изборних округа износи 638.856.

Осим горњих округа бира Београд 4, Ниш 2 и Крагујевац 2 посланика. А вароши: Алексинац, Ваљево, Врање, Горњи Милановац, Зајечар, Јагодина, Књажевац, Крушевац, Лозница, Лесковац, Неготин, Параћин, Пирот, Пожаревац, Прокупље, Свилајнац, Смедерево, Ћуприја, Ужице, Чачак и Шабац по једног посланика, што укупно чини 166.

Избор се врши тајним гласањем, куглицама. Свака странка, која учествује у избору посланика, има своју изборну кутију и колико год странака односно тих кутија имаде, мора бирач са добивеном куглицом а затвореном шаком руку завући у све кутије, а оставља куглицу по свом начелном уверењу тамо, где за добро нађе, а у интересу своје странке. Куглице су од гуме, а кутије су обложене материјом, да се не може чути, где је у којој кутији остављена „гласачка куглица“.

Кратке вести.

— У 1911. години послали су Жабљаци, који се налазе на раду у Америци, својима код куће 67 хиљада 528 круна и 22 потуре. За 15 хиљада круна мање него у 1910. години.

— У 1911. години попијено је у Жабљу 1238 хектолитара вина, 2 хиљаде хектолитара пива и 500 хектолитара ракије, што у новцу отприлике износи 166 хиљада 400 круна. На главу долази (рачунајући ту и децу) годишње 16^{8} литара вина, 26^{7} литара пива и 6^{7} литара ракије, а у новцу око 22 круне и 20 потура. То је све попијено у 26 крчми и 3 дућана.

Брзојави „Застави“.

Стигли 13. фебруара.

Угарски сабор.

Будимпешта. Управа владине мунговске странке позвала је посланике, да у што већем броју долазе у сабор, да буду на помоћи саборском председништву. — У име Кошутове странке данас ће Апоњи у сабору прочитати познату одлуку Кошутове странке. — Јустова странка је решила, да данас отпочне техничку опструкцију.

Будимпешта. Председник је дозволио неколицини опозиционалних посланика, да пре дневног реда узму реч. Апоњи износи разлоге, зашто Кошутова странка неће да опструира. Он се задовољава моралном обвезом Куеновом, коју узима озбиљно, те осуђује опструкцију. (Одобравање у владиној и Кошутовој странци). Он има исте родољубиве циљеве као и Јуст, али хоће другим путем да их оствари (као да је учио браниковачку школу).

Талијанско-турски рат.

Цариград. Брзојав конзулата у Бејруту потврђује, да при бомбардовању није погинуо ни један странац. — Ноћас је код миласких обала, вилајет Смирна, један талијански убојни брод пуцао на град, а затим отпловио. У Бејруту је већи део метака пао иза вароши. Погинуло је 30 особа, а рањено је 130.

Цариград. Министарски савет је решио, да из вилајета Алепо, Смирна, Бејрут протера све Талијане, осим свештеника. У Бјеруту је проглашено опсадно стање и преки суд. Талијани ће уопће бити протерани из свију крајева, које могу да нападну талијански убојни бродови.

Париз. Једна француска крстарица отпловила је у Бејрут, да заштити француске интересе.

Рим. Из Бејрута је стигао извештај, да су турски бродови одвратили паљбу, када су талијански убојни бродови почели пуцати на њих. Страх у становништву попустио, када се видело, да нападај није наперен против вароши. На обадва турска брода рањено је неколико војника.

Малта. Једна енглеска оклопњача отпловила је у Бејрут.

Рим. У сабору је министар финансија Тедеско поднео законски предлог о изванредном кредиту од 170 милиона лира за вођење рата.

Малта. У Егејско море отпловила оклопница Lancaster да чува енглеске интересе.

Цариград. Талијани су бомбардовањем Бејрута учинили велику штету, 50 војника са турске лађе Авнилах нестало.

Париз. Париски листови осуђују бомбардовање Бејрута као излив талијанске мржње против Француза.

Рузвелтова кандидатура.

Њујорк. Рузвелт је примио кандидатуру за председника Сједињених Држава Северне Америке.

Штрајк у Енглеској

Лондон. У петак се очекује почетак генералног штрајка рударског.

Демонстрације у Спљету.

Спљет. У градском позоришту одржан је збор, на коме је заузето становиште против насиља у Хрватској и Славонији. Говорили су посланици Смодлака и Трумбић. После збора приређена је демонстрација пред већницом. Пре него што су власти могле спречити, спаљена је мађарска застава. Шест демонстраната је ухапшено.

Умро велики кнез луксембуршки.

Луксембург. Умро је велики кнез.

Одговорни уредник
Мита Клицин.

Имадем 100 глава

ОВАЦА

са јагањцима и 30 комада шиљежади на продају. Купци нека се обрате на

Тошу Жагорца

258 1—3 Шашинци п. Митровица (Ср)

У пажњу!

Кројачка радионица МИЛОША БУГАСКОГ

у Новом Саду, Богданска ул. бр. 14. израђује сваку врсту мушког одела по најмодернијем енглеском крају и у најфинијој изради по умереној цени. Исто тако може се добити врло може се добити врло модерних енглеских штофова за сваку врсту одела. 245. 1—3

СЕНА НА ПРОДАЈУ

већа количина правог ливадског **СЕНА**, може се добити. Упитати

Дамјана Марковића

237 2-4 у Иригу (Срем).

ТРГОВИНА ШПЕЦЕРАЈА и ДЕЛИКАТЕСА ЈОВАНА ПОПОВИЋА у ПАНЧЕВУ

потребује једног старијег помоћника. 239 2-2

Суве Слане Рибе!

Препоручујем поштованим трговцима, препродавцима и штованом грађанству своје велико стовариште

СУВЕ РИБЕ

сад за часни ускршњи пост у најбољем квалитету:

100 кг. Козак (кесега)	ф	30.—
100 кг. Таранка (бела риба)	ф.	32.—
100 кг. Окун (бандар)	ф.	36.—
100 кг. Деверика	ф.	40.—
100 кг. Шаран средњи	ф.	46.—
100 кг. Шаран крупан	ф.	52.—
100 кг. Сом пана сечен	ф	65.—
100 кг. Сом крупан	ф.	54.—

на цело буре које износи око 200 кила 2 фор. од 100 кила јефтиније. Поштанска пошиљка два новчића од кила скупље. 169 1—10

С поштовањем

МИТА Ђ. ПАЛИЋ, Панчево.

ОВАЦА НА ПРОДАЈУ!

Имадем 100 или 50 комада добрих оваца на продају, које се још нису почеле јагњити. Ко је вољан купити, нека се обрати на власника **Филипа Татића** у Марадик (Срем). 205 3-3

Електрична штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.